

Аница М. Радосављевић²⁷

Универзитет у Приштини – Косовској Митровици

Филозофски факултет, Катедра за српски језик и књижевост

БОГДАН А. ПОПОВИЋ (2017). ОБЈЕДИЊАВАЊЕ - О ПОЕЗИЈИ ЉУБОМИРА СИМОВИЋА ПРЕТЕЖНО. ТАНЕСИ, БЕОГРАД

„Научна монографија Богдана А. Поповића *Обједињавање – о поезији Љубомира Симовића претежно*, издавачке куће Танеси (2017) дала је значајне прилоге и доприносе осветљавању књижевног опуса Љубомира Симовића. Студија *Обједињавање* настала је као резултат дугогодишњег рада аутора на расветљавању песничких и есејистичких књига Љубомира Симовића. Аутор Богдан А. Поповић успео је да групише све своје текстове о Симовићевим песмама и есејима, а који су настајали у периоду од преко тридесет година ауторовог рада из области књижевне критике у значајну студију која њеном читаоцу пружа бољу и јаснију слику поетике Љубомира Симовића. Студија садржи већ објављиване текстове али и сасвим нове радове.

Богдан. А. Поповић негује методу пажљивог читања, при чему обраћа пажњу на детаље, на сваки стих, сваку строфу, и сваку реченицу у делима Љубомира Симовића. Међутим, аутор разматра и контекст у којем су песме и есеји настали. Вредност Симовићевих песама аутор ове критичке студије одређује према песниковим намерама и према утисцима које дело изазива код публике. Вредност неког његовог дела одређује и према жанру којем дело припада. Сви критички огледи из књиге *Обједињавање* имали су један заједнички циљ: организацију Симовићеве поезије, функционисање појединих елемената текста и њиховог значења. Поповић је текстовима изнео властити вредносни суд о значају Симовићеве поезије и есеја. Основни циљ Поповићеве студије је пажљиво испитивање текста и његових елемената ка његовој интерпертацији. Испитујући и анализирајући Симовићеве песме и есеје Поповић је успео да осветли и њихов контекст.

²⁷anicaradosavljevic93@gmail.com

Аутор ове студије тежи између осталог да афирмише своја схватања Симовићеве поезије, односно текста као семантичке аутономне категорије. Своја схватања излаже кроз анализу конкретних песама и есеја у следећим поглављима студије: *Једна јединствена књига, Певање – први круг, Обриси интегралног поимања (есеји о српским песницима), Трилогија о Ужицу, Случај „Источнице“, Од бродоградилишта до горњег града, Поетичка изјашњења, Планета Дунав, Appendix (Уз тридесетогодишњицу случаја)*. Избор текстова које студија обухвата није хронолошки распоређен, већ како аутор наводи *наложен је разлозима настанка целине*.

У првом делу студије под називом *Једна јединствена књига*, Поповић почиње своје тумачење Симовићеве поезије од краја, односно он обрађује три последње збирке Симовићевих песама *Љуска од јајета* (1998), *Тачка* (2004), *Планета Дунав* (2009), показујући поетску целину и форму његовог стваралаштва. Пре збирке *Планета Дунав*, збирке песама *Видик на две воде* (1980), *Источнице* (2003), *Игла и конач* (1992) чине својеврсну песничку целину. Аутор сматра да су синхронизовани Симовићеви поступци у објављивању ових збирки показали сагледање његовог певања у неколико етапа. Поповић напомиње да је Симовић створио поетски мозаик (прожимање његових песничких и прозних текстова), у који ће ући готово све његове збирке песама и есеја. Поступци прожимања књижевних родова и жанрова у Симовићевом стваралачком опусу сугеришу читаоцу да све оне заједно чине једну јединствену књигу.

Певање – први круг доноси интерпретације песама из првог круга Симовићевог песничког опуса из збирке *Словенске елегије* (1958), *Весели гробови* (1961), *Шлемови* (1967), *Уочи трећих петлова* (1972). Поповић анализирајући песме указује на чињеницу да су одлике Симовићевог песништва представљале у српској поезији особену песничку појаву. Аутор указује да је Симовићева потреба за певањем о рату, из родољубиве поезије потегла из детињства. Разматрајући родољубиву поезију Поповић уочава да Симовић није следио клишеа ратне и родољубиве поезије, већ је оснажено памћење рата, разарења, смрти, црпио на врелима националног мита и националне историје. На таквој основи уобличена је и збирка песама *Шлемови*. У песмама овог круга Поповић препозанје хуманистичке и моралистичке песничке ставове о бесмислу рата и погрешних ратних циљева. Он указује на чињеницу да се Симовић у свом стваралаштву у више наврата користио иронијом, црним хумором и гротеском у описивању рата

и ратних страхаота. Тумачећи једну од најбољих родољубивих песама *Небески кључеви* из збирке *Шлемови*, Поповић наводи да уколико песми судимо по наслову *небески кључеви су баш међу нама*. Финализирајући први циклус песама збирком *Уочи трећих петлова*, коју чине песме организоване око историјских и ратних тема, Поповић закључује да је Симовић јединствени песник, јединственог песничког мајсторства, талента и идеја. Као потврду ове тврдње Поповић наводи три његове значајне песме: *Балада о Стојковићима*, којом се потврђује колосална, црнохуморна идеја песника, *Ходочашће Светоме Сави*, молитвено обраћање заснивачу и утемељивачу, којом се потврђује Симовићева тежња ка националним упориштима и темама. Најважнији израз Симовићеве вере у смисао стварачког рада потврђује песма *Огњени дан*.

У наредној целини студије под називом *Обриси интегралног поимања (есеји о српским песницима)*, Поповић се критички осврће на есејистичке текстове Љ. Симовића. Поповић испитује и анализира две књиге Симовићевих есеја: *Дупло дно* (1983-1991-2001) и *Одабрана дела* (2008). Аутор указује на теме његових есеја од Јефимијине *Похвале кнезу Лазару* до драма Душана Ковачевића у распону од шест векова српске историје. Читајући Симовићеве есеје Поповић запажа да се писац бавио књижевним идејама у делима Доситеја Обрадовића, Настасијевића, Лазе Костића, Војислава Илића. Прву половину 20. века у српској књижевности Симовић, сматра Поповић *покрива целим низом есеја о делима писаца какви су*, уз остале Јован Дучић, Станислав Винавер, Милош Црњански, Десанка Максимовић, Душан Васиљев, Десимир Благојевић. Три најважнија Симовићева есеја, сматра аутор су: *Лирски јунаци Јована Дучића или пут у ништавило*, *Ратни другови Станислава Винавера* и *Црна предива Десимира Благојевића*. Есеје који су посвећени песницима друге половине 20. века аутор посматра обједињене у делу *Савременици*. Поповић не разматра Симовићеве есеје о драмским писцима, већ је усредсређен само на есеје о српским песницима. Аутор наводи два најважнија есеја из књиге *Савременици* а то су: *О поезији Миодрага Павловића*, *Записи о Васку Попи*. Аутор ове критичке студије на основу дубоког разумевања и вредновања поетичких ставова у есејима, Љубомира Симовића смешта у ред врхунских песника-критичара у савременој српској књижевности.

Поменуто *Трилогију о Ужицу* односно трилогију збирке *Видик на две воде* (1980), *Источнице* (1983), *Игла и конач* (1992), Поповић испитује у истоименој целини своје студије. Тумачење збирке

Видик на две воде започиње уводном песмом *Окупација Ужица*, а завршава песмом *Ослобођење Ужица*. Тумачење збирке *Игла и конач* отвара интерпретацијом песме *Узимање Ужица*. Ужице је како Поповић запажа средиште песникове имагинативне реалности, његова инспирација и основни мотив. Стварање новог мита песнику је послужио да песме из *Источница* такође организује око ратних и историјских тема. Како закључује Поповић све песме из ових збирки су управо оне песме којима песник језику враћа исконску снагу. Поповић је тумачећи многе песме из трилогије увидео да су оне део врхунског Симовићевог остварења и чине значајну песничку целину у његовом целокупном песничком опусу.

Критичким освртом на песме и стихове Симовићевог циклуса *Источнице* Поповић се противи тврдњи да је Симовић песимиста, и да је он песник мрака односно безнађа. Испитујући песме из *Источница*, односно 21 песму међу којима су песме *Песма о шиваћим иглама*, *Ћуталица*, *Забораван број*, са преко 360 стихова колико броји збирка и бранећи оригиналост и аутентичност збирке, Поповић истовремено брани и метафизички, историјски, митски и фолклорни Симовићев поглед свет и поезију.

Трећу епату Симовићевог стварања приказује текст студије *Од бродоградилишта до горњег града*. Симовићеву потребу за испитивањем нових простора, Поповић препознаје у следећим збиркама: *Горњи град* (1990), *Субота* (1976), *Portus Regius - Краљевска лука* (1964). Тумачећи пажљиво значења, мотиве и симболе у песмама *Путовање у Грчку*, *Путовање у Персију*, *Прозор у Светој земљи*, *Руске вечере*, *Микена*, *Делфи*, *Козари с Парнаса*, *Одисеј пред Кирикиним свињцем*, аутор долази до закључка да Симовић у њима трага за новим просторима, новим темама, песничким сликама али и новим песничким језиком. У песми *Вага Вука Караџућа*, која према мишљењу Поповића одудара од осталих, аутор указује на песничку слику сучељавања опозитних начела добра и зла, небеског и земаљског.

У *Поетичким изјашњењима*, у једном новинском разговору Поповић препознаје имплицитну поетику Љ. Симовића. Сва његова песничка начела Поповић испитује у песмама из збирки *Дупло дно* (1983), *Ковачница на Чаковини* (1990), *Галоп на пужевима* (1994), *Нови галоп на пужевима* (1999), *Рукопис времена* (2005), *Обећана земља* (2007). Добар део аутопоетичких начела Поповић налази у једној од последњих публицистичких књига *Титаник у акваријуму* из 2013. године. Од прве до последње збирке Симовићево песништво се развија као својеврсна епопеја којом су обухваћене

националне и универзалне теме. Оно што помаже Поповићу су аутопоетички фрагменти које је Симовић као орјентире поставио и који могу да упуте у смеру задовољавајућег тумачења његове поезије. То само говори о природној песничковој потреби за комуникацијом која је у пуној мери сагласна са стваралачком самосвешћу.

У делу студије под називом *Планета Дунав*, Поповић показује како је Симовић збиркама *Љуска од јајета* (1998), *Тачка* (2004), *Планета Дунав* (2009), створио заправо једну јединствену песничку целину. Најновија етапа певања почиње збирком *Љуска од јајета* у којој Поповић указује читаоцима на елементе библијског потопа који се овог пута дешава на националној територији, у Србији. Свака за себе збирка може да стоји сама, а све заједно чине једну велику целину. У свим песмама из наведених збирки Поповић запажа елементе националне историје, фабуларно јединство епске грађе надокнађено визијом историје и времена, успевајући да њиме проникне у судбину народа и тоталитета живота. То су заправо велике поетске форме Симовићевог певања које финализирају један историјски и културни циклус.

Студију завршава критичким текстом *Appendix (Уз тридесетогодишњицу случаја)*, у коме говори о оптужбама против Симовића и *Источница*, које су довеле чак и до оставки чланова *Књижевних новина*. Поповић бранећи Симовићево песништво и случај *Источнице* у овом песнику види некога ко проблематизује положај српског народа у овом времену и на овом простору. На самом крају закључује да *Источнице* доносе универзална и ванвременска значења али и да је то књига иновативне и особене поетске речи.

Кроз критику у проучавању књижевности Богдан А. Поповић успео је да преко поезије Љ. Симовића афирмише своје схватање текста као семантичке аутономне категорије. На крају можемо закључити да је Поповић своја схватања афирмисао кроз анализу конкретних уметничких текстова, у овом случају поезије и есеја. Поповића је привлачила Симовићева тајна песничког заната, његова поезија му је пружила обиље материјала за осветљавање духовности, ироније и метафизичког изражавања. Критичком студијом *Обједињавање* Поповић је успео да открије и расветли значај и вредност песничког, есејистичког и књижевно – публицистичког дела Љубомира Симовића, али и да пружи значајне и вредне доприносе проучавању књижевности и књижевних појава уопште.